

1. Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten van hem die het goede boodschap

'Van nu aan zult gij de hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen.'

Johannes 1:52b

'En het zal zijn in de laatste dagen (zegt God), Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, en uw jongelingen zullen gezichten zien, en uw ouden zullen dromen dromen.'

Handelingen 2:17

Ervaring

De ervaring in het geestelijke leven weerspiegelt het eeuwigheidskarakter van dit leven en is daarom kenmerkend voor het leven van een christen. Wie deze ervaring niet begeert, weert of negeert, is op de vlucht voor de eeuwigheid. Of men geeft er blijk van niet te verstaan dat er een rechte lijn loopt van de preekstoel naar de rechterstoel van God (G. Boer). Het is van het grootste belang in en onder de be-

diening der verzoening te beseffen dat we verloren mensen zijn die het licht van Gods heiligheid niet kunnen verdragen, tenzij het bloed van de verzoening onze zielen reinigt en heiligt. Zonder deze ervaring leiden we een pseudo-christenleven en bedriegen we onszelf voor de eeuwigheid.

Deze ervaring van onze verlorenheid weerspiegelt op haar beurt de inhoud van het geloof, dat gegrond is op de Heilige Schrift. Zij is gelóófservaring, maar daarom niet minder ervaring. Geestelijke ervaring staat garant voor het contact tussen God en mens. De mens heeft zo gemeenschap en omgang met God. Gereformeerde theologie die hier niet van doordrongen is, verliest haar bestaansrecht. De theologie van Karl Barth is hier in hoge mate debet aan. Die heeft vandaag haar duizenden verslagen, ook in het neo-kohlbruggianisme.

Gemeenschap

Maar de gestalte van de gemeente van Jezus Christus komt uitsluitend naar voren in een geestelijke bediening van het Woord. Daar krijgt de ervaring gestalte in de prediking. De prediking vervluchtigt als de gemeenschap der heiligen geen inhoud heeft in de ervaring.

Twee godvrezende mensen hadden een nauwe geestelijke band met elkaar. De een emigreerde al be-

*trekkelijk jong naar Canada en de ander bleef in Schotland. Ze bleven geestelijk zo sterk met elkaar verbonden, dat toen de ene stierf de andere zich dit onmiddellijk bewust werd.*¹

Een levende gemeente leeft bij de gratie van de gemeenschap met God en zo met gemeenteleden onder elkaar, en niet omgekeerd. Als mensen zeggen dat het gaat om gemeenschap van mensen met God is dat een schijngestalte die de verdwijning nabij is. Als we dit niet tijdig doorzien is de gemeente al ten dode opgeschreven.

Schijn

Doorgaans zijn we in de gemeente te lief geworden om de liefde van God te kunnen vertolken. Levende leden van zo'n gemeente ervaren deze sfeer vol liefde als een schijngestalte van het leven met God, omdat het eeuwigheidskarakter dan afwezig is. Het elkaar zo veel mogelijk behagen heeft dan de plaats ingenomen van het goddelijk welbehagen. Uiteraard zal deze schijngestalte binnen afzienbare tijd gemeenten doen verdwijnen. De doodskiemmen van dit proces worden zichtbaar in een zo lang mogelijk aannemen dat we toch vooral missionair bezig zijn.

1. Murdoch Campbell, *Gleanings of Highland Harvest*, 38.

Als het God behaagt daarin verandering te brengen, wordt dit ervaren als een wonder van genade. Binnen dat wonder tekent zich de genade af, die verbindt met God en met elkaar. Als dit wonder niet plaatsvindt, wordt de situatie ervaren als onhoudbaar. Daarin kan alleen God dan verandering geven.

Verzadiging of leegte

De bediening van het Heilig Avondmaal lijdt een kommervol bestaan als er geen honger en dorst is naar de gerechtigheid van Christus. Als teken en zegel op het Woord mogen we in het Avondmaal proeven en smaken dat de Heere goed is. Als een erfahrbaar gegeven van Hogerhand.

Honger en dorst worden ervaren in een van nature noodlijdend bestaan zonder God. Ziel en lichaam hijgen naar God in een dor en dorstig land, waar niemand lavenis kan krijgen.

Maar daar, aan de tafel, moet er een wonder gebeuren, anders gebeurt er niets dan dat er zich een formele liturgische gang van zaken voltrekt, die ons zou doen omkomen. Juist tijdens de bediening mogen we proeven hoe zoet de gemeenschap is met Christus in Zijn gebroken lichaam en vergoten bloed. Geen honing kon het gehemelte beter smaken in de verzoening door voldoening. Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, en deze drinkbeker is de gemeenschap met het bloed van Christus. Hoe 'zoet zijn mij Uw rede-

nen geweest' (Ps. 119:52, ber.) als verzadiging van vreugde door mijn ziel tintelt en de hemel zich openbaart in mijn hart. Je zou daar willen blijven zitten in de stille gemeenschap met Christus en met allen die Zijn Naam ootmoedig vrezen. Een ervaring rijker in een arm zondaarsbestaan. 'Mijn God, ik zal U eeuwig loven, omdat Gij het hebt gedaan' (Ps. 52:7, ber.). Het Avondmaal is een ware hartversterking voor onderweg. Anders zou voor ons de weg echt te veel zijn.

Als we dit niet ter plekke ervaren, ervaren we een leegte die schreeuwt om vervulling en verzadiging, ... als het goed is. Omdat God goed is. Soms voedt God de Zijnen aan tafel met honger en dorst om hen op te voeden in de kennis en de genade van onze Heere Jezus Christus. Ontberen doet dan waarden.

Ontdekking bedekken

Gebrek aan ontdekking staat de bedekking met het bloed der verzoening in de weg. Er is genade voor de grootste van de zondaren, maar er moet wel plaats voor zijn. En het is genade als God er plaats voor maakt. Waar de schuld tegenover God niet wordt beseft, ervaren we een huilende wildernis. Daar roept de afgrond tot de afgrond.

Deze diepe kerkelijke nood doet roepen tot God of doet met stomheid geslagen zijn. In de kerk hebben ambtsdragers in dat laatste geval niets meer te zeg-

gen, terwijl we gewoon doorpreken en spreken, omdat we nergens erg in hebben. Geen wonder dat de wereld buiten de kerk dan niets meer hoort of merkt van het nieuwe leven, omdat dit leven er dan niet meer is.

De kerk wordt wel zo veel mogelijk in leven gehouden. Maar het is een onleefbaar klimaat. Zo bedekken we het gebrek aan ontdekking. Dan heeft de Kerk eigenlijk niets meer te zeggen, tenzij God gaat spreken.

Maar dit laatste begrijpt de kerk dan niet meer, omdat we dit onleefbare klimaat hebben vereenzelvigd met het wezen van de kerk. Een geesteloos gedoe en een geesteloze bedoening moeten uitkomst bieden in die kerken waar dit leven niet is; en mogelijkwijze nooit meer zal komen. Want voorbij is voorbij, naar een woord van Luther.

Maar doorgaans hebben we er geen erg in dat de kerk niet leeft, en daarom hebben we er ook geen last van. Onze ervaringswereld is vol met de dingen van deze tijd en het enige nodige heeft volgens ons echt wel onze aandacht. En zo leven we het levenloze leven zonder God. Een leven, waarin de hemel niet verkwikt en de hel niet verschrikt. Een aangrijpende en ingrijpende ervaring voor een levend mens, die daardoor een stervend bestaan leidt. En lijdt, bij gebrek aan gemeenschap der heiligen.

Niets te zeggen

De enige troost in leven en sterven zal op een doorleefde wijze bevindelijk worden vertolkt in de bediening der verzoening als de Kerk wezenlijk aan het Woord is. Daarbuiten heeft ze eigenlijk niets te zeggen. Onzegbare woestijnen van woorden moeten – vaak onbewust – verhullen dat er eigenlijk niets te zeggen is. Hele geslachten worden gevormd door en in een woordenbrij zonder God, tot de rampzaligheid zich voor eeuwig aandient.

Dit is als een schreeuw naar de hemel, als een aanklacht tegen allen, van wie God moet zeggen: ‘Ik heb u niet gezonden’ (Jer. 29:9) en: ‘Ik heb u nooit gekend, gaat weg van Mij!’ (Matth. 7:23).

Voorspelbaarheid in de prediking is wezensvreemd aan de geestelijke spankracht die een preek moet kenmerken. De kracht van het Woord staat immers te trillen onder de hoogspanning van de genade voor ieder die in het duister dwaalt. Het licht van het Woord verdrijft het licht van de rede naar het rijk der duisternis. In het licht van dit Woord kan een terugblik worden ontvangen op vroeger tijden en een daarmee samengaand vooruitzicht op een heerlijke toekomst.

Murdoch Campbell verlangde terug naar de tijd waarin C.H. Spurgeon voor grote scharen het Evangelie verkondigde. Campbell droomde zelfs over

Spurgeon. In deze droom was hij aanwezig in een bepaalde kerk in Glasgow. De dienst verliep formeel met een inhoudsloos ritueel. De predikant in toga mompelde de woorden uit een boek en dat verveelde hem zodanig dat hij zijn rug naar de preekstoel en de gemeente toedraaide. Zo zat hij in de achterste bank met zijn gezicht naar de ingang die geheel van glas was. In deze moeilijke houding zag hij dat de glazen deur verlicht werd met een licht dat daar van buitenaf op scheen. Toen verscheen er een eenvoudige kansel met daarin een eenvoudige man die hij herkende als C.H. Spurgeon. Met opgeheven hand riep die met een verbazingwekkend luide stem: 'Zie, zie, de eeuwige liefde die God in Christus heeft voor Zijn eigen volk.' Het was alsof de prediker hem deze liefde in Campbells eigen ziel wilde laten proeven. Langzaam vervaagde de stem en het visioen en werd hij wakker. Toen Campbell tot volledig bewustzijn kwam, was hij geroerd en onder beslag van de onuitsprekelijke liefde die Spurgeon verkondigde. Het was vooral de onuitsprekelijke vreugde in God zelf. Staande in zijn slaapkamer pleitte hij bij God hem voor eeuwig in die toestand van vreugde en verrukking te laten blijven. Maar helaas was het zo ver nog niet.²

2. Murdoch Campbell, *Memories of a Wayfaring Man*, 71.

Eigen zwakheid

Het zaad van het Woord valt vaak niet in goede aarde, omdat de kerk in eigen kracht er alles aan doet om het in goede aarde te laten vallen. Maar Gods kracht wordt steeds in onze zwakheid volbracht. Als we voor eigen ervaring tekortschieten, is de hemelse Landman doorgaans volop aan het werk.

Eenvoudig preken

Het verlangen en de dienovereenkomstige vraag naar eenvoudige preken komt maar al te vaak voort uit het verlangen bevestigd te worden in eigen godsdienstige denkbeelden en eigen gedachtepatronen die men zo verstandelijk een plaats kan geven. Prediking zal inderdaad ontdaan moeten zijn van scholastieke (schoolse) verhandelingen en clichématige termen, maar ten diepste blijft de verkondiging voor het verstand onverstaanbaar. De wijsheid van God wordt door de natuurlijke mens als dwaasheid ervaren en hij kan ze niet verstaan omdat ze geestelijk onderscheiden wordt (1 Kor. 2:14).

Het 'voor kinderen en jongeren begrijpelijk willen preken' werkt soms de grootste dwaasheid in de hand, waar ze vaak een leven lang last van hebben. De verveling van het voorspelbare was dan een jeugdige ervaring, die zich te vroeg aandiende om haar weerstand te kunnen bieden. Het stempelt levens-

lang hun beeld van kerk en eredienst. Het worden als de kinderen (Matth. 18:3) wordt gegeven van Hogerhand.

Dramatisch ervaringselement

Het door drama gevormde karakter van vroegere opwekkingsprediking, in de traditie van het Engelse en Amerikaanse puritanisme, kan en mag niet worden nagebootst. Dit behoeft ook niet. Maar als de schepping zo dramatisch reageerde op de objectieve verzoening door voldoening door de Middelaar Jezus Christus (vgl. Luk. 23:45: 'En de zon werd verduisterd, en het voorhangsel van de tempel scheurde middendoor'), welke gevolgen moet dit feit dan wel niet hebben voor de prediking van de subjectieve (onderwerpelijke) verzoening door voldoening van een zondaar in de herschepping? Deze prediking zal in het leven van zondaren dan een zeker zo grote kracht hebben. Als de engelen in de hemel zich verblijden over een zondaar die zich tot God bekeert (Luk. 15:7), getuigt dit van dezelfde alomvattende werking van de prediking. Als we in de prediking het ervaringselement in de verzoening van ons leven zouden uitsluiten, zouden we het werk van de Heilige Geest ontkennen (vgl. Hand. 2:12: 'Wat wil toch dit zijn?' en Hand. 2:37: 'Wat zullen wij doen, mannenbroeders?'). De 'geruisloze' bekering van Lydia (Hand. 16:14) had alomvatten-

de gevolgen voor haar en haar directe omgeving. Als veronderstelde bekeringen – bekering is dan niet meer waarneembaar en ervaarbaar – in de gemeente de sfeer bepalen, verwijst dat naar de stille dood van dat wat het meest wezenlijke is van het gemeentezijn: de werking van de Geest in de prediking. Wat overblijft, is religie zonder God. Barth noemt deze religie ‘Unglauben’ (ongeloof), en daarin had hij in ieder geval gelijk. Men stelt zich tevreden met bekende woorden en bekende klanken in de prediking. Die moeten eigen gedachtepatronen bevestigen, zonder dat de hoorders het wonder van de verzoening door voldoening hebben doorleefd. De ervaring van de bevindelijke omgang met God wordt dan node gemist. Als deze nood geen nood meer is, is dit de grootste nood, en is deze van ongekende afmetingen. Want als de prediking niet meer op tijd wakker schudt, is ze zelf in slaap gevallen. En een prediking in de ‘slaapstand’ betekent dat de kerk bijna weg is.

Er kan dan soms heimwee zijn naar overleden engelen der gemeente. Soms is er een charismatisch ervaren van een gelijktijdigheid, die gelijke tred houdt met Gods voorzienigheid.

Iemand zag op een eenzame plaats een jonge man zittend op een steen op een harp spelen. Diepgeroerd door de onaardse klank van de muziek ging hij vra-

*gen wat deze jonge man speelde. Dat – zei de jonge man – was het gezang dat de engelen van God nu zingen, terwijl ze de ziel thuisbrengen van Robert MacLoud. Later bleek dat deze uitnemende prediker in datzelfde uur was overleden.*³

Verbond

Een prediking in slaapstand betekent tegelijkertijd dat er in de bediening geen sprake meer is van de verzoening van het verbond der genade. En dit onthult weer dat er dan geen verbinding is met God en mensen. Dat is een openbaring op zich!

In deze tijd tekent zich dit proces van ontkerstening af in de geslachten, van geslacht op geslacht. Het is een dramatisch proces dat zich geruisloos voltrekt.

Ervaarbaar

De schitterende heerlijkheid van de bruidsgemeente (vgl. Hoogl. 6:10: ‘Wie is zij die er uitziet als de dageraad, schoon gelijk de maan, zuiver als de zon ...?’) komt merkbaar tot aanzijn in de bediening der verzoening; soms onder het tegenbeeld van het nochtans van de genade! Dit brengt hemel en aarde in verrukking. De bruidsmystiek van het Hoge Lied der Liefde bij Bernard van Clairvaux en bij Samuel

3. Murdoch Campbell, *Gleanings of Highland Harvest*, 74.

Rutherford brengt de Kerk in vervoering en voert haar op naar de hemel. Haar wandel is dan in de hemelen (Fil. 3:20), al verkeert ze in de meest benarde situatie hier op aarde. Deze schoonheid der heiligheid wordt ervaren als de lichtglans van de hemel. Datheen zong: ‘O Heere, wanneer komt die dag, dat ik bij U mag wezen en zien Uw aanschijn geprezen?’ (Ps. 42:1, ber.). Een ongekende heerlijkheid is dan het deel van allen die Zijn Naam ootmoedig vrezen. Met name in de verzoening van het leven is daar de kus van Jezus’ mond (vgl. Hoogl. 1:2). Er is dan immers in het persoonlijke leven sprake van een uitnemende liefde in de bediening der verzoening. Dit leven in de liefde van de drie-enige God heft ons hoofd omhoog en doet ons Zijn gunst aanschouwen.

Spannend

De laatste schifting en scheiding van de mensen op de Oordeelsdag wordt nu al ervaren onder de slagkracht van de prediking. De verkondiging wordt dan ervaren als een hemel en aarde omvattend gebeuren. Handelingen 2:17 zegt: ‘En het zal zijn in de laatste dagen (zegt God), Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, en uw jongelingen zullen gezichten zien, en uw ouden zullen dromen dromen.’ Dit wordt bevestigd in veel biografische schetsen, zoals die van Mur-

doch Campbell waarvan fragmenten in deze uitgave zijn opgenomen.

Verschraling

De hervormde ds. G. Boer zei ooit dat de verschraling van de verkondiging en de verschraling van de werking van de Heilige Geest onmiddellijk samenhangen. Zo ook de volmacht van het Woord en de volmacht van de Heilige Geest. Helaas heeft de trend die Boer destijds signaleerde, zich onder ons doorgezet.

Kruiselings

Als we met de kruistheologie niet meer kunnen belijden dat God nochtans goed is, mankeert de bediening der verzoening ten aanzien van het christocentrische aspect van de prediking wezenlijk. Zowel voorwerpeijk in de prediking als onderwerpeijk in ons hart. Want ons vlees begeert het kruis niet, nimmer. De overredingskracht van God is nodig om ervan overreed te worden dat God nochtans goed is. Deze overredingskracht wordt gemist in het neokohlbruggianisme, omdat de ervaring als zodanig verdacht wordt gemaakt. Maar wat God hier samengevoegd heeft, mag de mens niet scheiden!

Stralend

De harde werkelijkheid van alledag en de tere wer-

kelijkheid van de genade verhouden zich in onze ziel als het doorbreken van de nieuwe dag na een donkere nacht. Dit licht straalt vanuit de prediking als een wonder van de genade in harten. Alle vanzelfsprekendheid is dan voorbij. Zo staat de prediking onder de hoogspanning van het naderende einde, dat zich tegelijk aankondigt als een nieuw begin.

Deze boodschap doorbreekt de sleur van alledag en de sleur van de zondagse kerkdienst. Er valt nergens zoveel te beleven en te doorleven als in de kerk onder de bediening der verzoening. Daar valt het juiste licht op de dingen van deze tijd en op ons eigen leven.

Maar als de schaduwen van de dode prediking niet wijken, valt er niets te beleven. De ontkerkelijking voltrekt zich dan vanzelf. Er was wel schijnsel, maar geen licht.

Verwondering of ergernis

De uitverkiezing is geen slagschaduw van de dood, maar lichtbaan naar de hemel. Zij baant zich een weg, waar geen weg is. De uitverkiezing komt vanuit de vrije gunst die eeuwig God bewoog. Waar we zelf de dood ervaren, verwerkelijk zich dankzij de uitverkiezing het leven van eeuwigheid tot in eeuwigheid. Tot onze verwondering en eeuwige blijdschap. Alle dingen staan dan in een nieuw licht, in het licht van de gemeenschap met God in Christus.

Als nieuwgeboren kinderen mogen we dan wandelen in het licht van de verzoening van ons leven. Hier worden alle dingen nieuw gemaakt (Openb. 21:5). Nu en straks.

Waar deze sprankeling van het nieuwe leven ontbreekt, wordt de troost van de uitverkiezing niet verstaan. Dan tekent de verwerping zich af, die net als de verkiezing van eeuwigheid tot in eeuwigheid is. Deze duizelingwekkende hoogten en diepten zijn voor het verstand ontoegankelijk. Daarbij komt dan de ergernis aan het kruis aan het licht. Het gaat om zalig worden uit genade tot genade. 'Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen!' (Ps. 89:8, ber.). De eeuwige bestemming van de gemeente moet bepalend zijn voor de prediking, van begin tot eind. Daarom moet in de rechte prediking licht vallen op de christelijke pelgrimage. Waar dit pelgrimsleven stagneert of wordt genegeerd, sterft ze. Ten diepste gaat het hier om de zin van het leven in de eer en verheerlijking van God.

Dan heeft de Kerk een woord voor de wereld. Dan wordt het gevaar van een verstandelijke uiteenzetting vermeden.

De gereformeerde theologie en prediking moeten rond dit thema uitgesproken Bijbels zijn. Een en ander hangt samen met de Bijbelse leer van de twee wegen. Als de smalle weg en de brede weg niet meer gepredikt worden bij God vandaan, zijn we ver van

huis en komen we niet in het Vaderhuis. De boodschap komt altijd bij God vandaan en gaat naar God toe. De uitverkiezing tot zaligheid is het rustpunt van ons hart, want zij brengt in Christus bij het Vaderhart. Daarin liggen verwondering en aanbidding:

*Mijn God, U zal ik eeuwig loven,
Omdat Gij het hebt gedaan;
'k Verwacht Uw trouwe hulp van boven,
Uw waarheid zal bestaan;
Uw Naam is voor 't oprecht gemoed
Van al Uw gunstvolk goed.*

De grauwhed en eenzelligheid van het alledaagse leven in de zonde staan in geen verhouding tot het nieuwe leven in God door Jezus Christus, onze Heere. Verkiezing en verwerping vormen de schrillste contrasten in dit ondermaanse leven. Dit leven heeft nog veel van het heidense, Germaanse leven. Alleen een wandel in de hemelen komt daar echt boven uit.

Daarom is de vrucht op de prediking een verborgenheid die geopenbaard moet worden door Woord en Geest. Psalm 25:14: 'De verborgenheid des Heeren is voor degenen die Hem vrezen; en Zijn verbond, om hun die bekend te maken.'

Zonder ervaring geen leven. Dat is de boodschap

van dit boek. De Verlichting werpt een schaduw over ons verstaan van de genade. Het verlichtingsdenken heeft dit leven gesteriliseerd (onvruchtbaar gemaakt), zodat het geen levend leven is. Begrijpen heeft de plaats ingenomen van ervaren uit genade en door het geloof. Onze woorden over het Woord van God verdrongen dit Woord zelf, zodat het Woord zelfs niet kon worden gehoord. Het leek er allemaal heel veel op, maar het was in feite helemaal niets. Het ‘hoort wat mij God deed ondervinden, wat Hij gedaan heeft aan mijn geest’ (Ps. 66:8, ber.) wordt dan niet gehoord, want dat begrijpen we niet. We hadden de naam dat we leefden, maar we waren dood (Openb. 3:1). Niemand die daar iets van merkte, want als we dood zijn, ervaren we niets.

Belevenis

De tere dauw van Gods heerlijkheid zet zich af op alle onderdelen en facetten van de prediking als het Woord uit de hemel neerdaalt. De hemel komt dan mee in de bediening der verzoening en opent – en sluit – vergezichten tot in het eeuwig zalig leven. Deze prediking legt dan beslag op de gemeente en laat altijd wat achter. Zij komt over als een belevenis. Men ervaart zaken die tot dan toe verborgen bleven. Deze bediening brengt altijd iets van het ‘wat wil toch dit zijn?’ (Hand. 2:12b) met zich mee. De zich afzettende dauw in deze bediening van de ver-

zoening bekleedt de kleinsten met het fijne lijnwaad van de bruidsgemeente van Christus. Tegelijkertijd worden er parels gehecht aan de Middelaarskroon van Christus. Het loven van God voor Zijn troon en hier beneden mag soms samenvallen vanuit de volheid van het werk van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest.

Een godvrezende vrouw, die op weg was naar haar stervende vader, hoorde hoe de lucht vervuld werd met hemelse zang op het moment dat – naar later bleek – haar vader werd Thuisgehaald bij God.⁴

Deze tweezijdige beweging tussen Bruidegom en bruid omvat hemel en aarde en is een ervaring op zich. De heerlijkheid van de hemel schittert daarin naar alle kanten en de gebeurtenis is qua heerlijkheid te vergelijken met de schepping van hemel en aarde. Het gaat dan ook om de herschepping. Gods eer en heerlijkheid worden hierin zichtbaar. Uiter-aard heeft dit niets van doen met geweld van woorden of grauwe eentonigheid. De prediking landt alleen op aarde als ze vol is van de hemel.

De prediking draagt als het goed is het geheimenis uit van de geboorte van een eeuwige jeugd. Als deze boodschap zich openbaart, behoeft de jeugd in de

4. Murdoch Campbell, *A Wayfaring Man*, 36.

gemeente niet meer apart te worden aangesproken, want dan wordt er onderscheid gemaakt waar geen onderscheid is. Als de prediking niet meer ademt in de doorzichtigheid van Gods genade, slaat zij dicht en slaat de gemeente dood. Een dodelijke doodsheid is dan het gevolg. Die treft jong en oud.

De gemeente moet niet het beeld van zichzelf ver-tonen, maar van God. Wie dit ziet, is een ervaring rijker.

Gods tegenwoordigheid

Horen en zien vormen in de Bijbel een eenheid. De tegenwoordigheid van de Heere moet in de waar-achtige prediking te zien zijn (vgl. Ex. 40:38: ‘Want de wolk des Heeren was op de tabernakel bij dag, en het vuur was er bij nacht op, voor de ogen van het ganse huis Israëls, in al hun reizen’). Alles komt dan in een ander licht te staan, in het licht van God. Dat licht overheerst dan in ons hart en in ons leven. Dan wordt de omgang met de Heere ervaren, al zien we hier als door een spiegel in een duistere rede (1 Kor. 13:12). We leren door alles heen te kijken. Dit uit zich in het gebonden zijn aan de troon van de genade.

Onder de boeken van een godvrezende moeder be-vond zich een Nieuw Testament doorzeefd met kogelgaten. Het droeg de naam van haar zoon die in de Eerste Wereldoorlog sneuvelde in Frankrijk. Voort-

durend was hij door zijn moeder bij God opgedragen in haar gebed. Ze vertelde over een droom die ze had in de nacht waarin hij stierf. Ze droomde in Frankrijk te zijn waar in een open veld vele soldaten uit de Schotse Hooglanden uitgestrekt op de grond lagen – sommigen gewond en sommigen dood. Onder de doden vond ze haar eigen zoon. Uit latere informatie bleek dat hij in datzelfde uur gedood was. Toen ze later een foto van zijn graf kreeg, herkende ze de plaats waar ze neerknielde over het dode lichaam van haar zoon.⁵

Deze tegenwoordigheid van de Heere in de prediking valt niet te begrijpen, evenmin als een wolk te grijpen is. Maar zij is wel overheersend aanwezig. Zij onthult en verhult. Zij is als een openbaring en een voortgaande openbaring. Deze levende en levendige prediking doet leven in de gemeenschap met God. Waar de heerlijkheid van de Heere wordt gezien, omdat ze gehoord wordt in de prediking, daar worden de schatten van het oude en nieuwe verbond beleefd in een ongekende heerlijkheid. Een levend mens ziet uit naar deze levende bediening, want daar moet hij het van hebben. Er moet dus sprake zijn van een levende bediening. Waar die niet is, heersen de leegheid en de dood-

5. Murdoch Campbell, *A Wayfaring Man*, 36.

heid. Daar begint de innerlijke ontkerstening, die zowel persoonlijk als maatschappelijk eindigt in de eeuwige dood. Deze innerlijke onthechting heeft alles te maken met het missen van de genadige verflechting van het aardse leven met het eeuwig zalig leven.

Wie door Gods Geest niet is levend gemaakt, begint zich op den duur dodelijk te vervelen en zoekt naar vormen in de kerkdienst die ogenschijnlijk een en ander kunnen verlevendigen. Doorgaans betekent dit een verandering of uitbouw van de liturgie. Maar waar God niet is, is dit onbegonnen werk. Ook al denkt men dat er toch wat veranderd is door de aanpassingen, het leven ontbreekt. Men vergist zich, zolang de ogen niet geopend zijn door en voor de heerlijkheid van de Heere.

Anderzijds weet een levend mens zich geen raad onder een prediking waar geen zicht is op de 'wolk' van Gods tegenwoordigheid. Zelfs ademen voor de ziel is dan niet meer mogelijk. Laat staan dat Gods lof bezongen kan worden. Of het moet zijn dat de nood zich uit in een eenmalige langdurige schreeuw tot God. Dat is in zo'n kerkdienst dan het enige teken van leven. Niemand heeft daar erg in als hij of zij zelf niet leeft.

De geestelijke nood op dit punt is onder ons aangrijpend groot. Je moet maar eens ervaren dat er niets te beleven valt.

Oppervlakkig

Als onder de prediking de eeuwigheid niet in de tijd komt, verdampt Gods genade tot hooguit algemene genade. Deze prediking wordt dan ervaren als oppervlakkig, al lijkt ze diepzinnig. De zogenaamde ‘actuele prediking’ brengt dan in feite niets nieuws. Er kan dan bij hoorders een onderhuids verlangen groeien om meer te beleven. Als dit verlangen door God Zelf niet wordt ingevuld, probeert men zelf de zaken zoveel mogelijk te verlevendigen met allerlei nieuwe vormen van eigen snit en smaak. De ervaring leert dat die aanpassingen beperkt houdbaar zijn; in ieder geval niet tot in het eeuwig zalig leven. De vergissingen op dit punt zijn vele en reiken ver, zelfs tot over de grens van leven en dood. Een kerk die zich dodelijk vergist, ervaart niets van de ernst van een en ander. Zo gaat dat, als we de naam hebben dat we leven, maar we zijn dood.

Voortgang

In een levende en levendige prediking ervaren we de voortgang van Gods werk in ons leven. Want in het licht van Gods heerlijkheid worden zaken of gebeurtenissen voorzien, die anders verborgen zouden zijn gebleven.

De Schotse predikant Alexander MacColl, overleden in 1899 in Lochalsh, was in de ogen van velen een

*blinkende ster van de hoogste orde. Toen hij gedoopt werd door de bekende predikant Lachlan Mackenzie van Lochcarron, vertelde deze de doopouders, dat hij bij de doopsbediening een lichtstraal had zien vallen over de dopeling, en dat deze eenmaal het Evangelie zou verkondigen.*⁶

Die voortgang houdt wonderlijker wijze gelijke tred met de persoonlijke wasdom of groei in het geestelijke leven (vgl. Richt. 5:4: ‘Heere, toen Gij voortschreed van Seïr, toen Gij daarheen trad van het veld van Edom, beefde de aarde, ook droop de hemel, ook dropen de wolken’). Dit ervaren de hoorders als persoonlijke leiding van de Heere in hun leven. Stilstand in de prediking en in de theologie voelt echter als een verontrustend verschijnsel.

Leeg ritueel

De ontkerstening ligt voor de hand als we niet meer via de prediking door God persoonlijk bij de hand worden genomen. Dan lijkt het erop dat Hij Zijn handen van ons terugtrekt. Dit kan te maken hebben met het oordeel van God over een kerk die haar roeping verzaakt. Als de heerlijkheid van de Heere (vgl. Ps. 97:2: ‘Rondom Hem zijn wolken en donkerheid, gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid

6. Murdoch Campbell, *Gleanings of Highland Harvest*, 73.

van Zijn troon') niet meer een wezenlijk onderdeel is van de bediening der verzoening, heeft zij in feite niets meer te zeggen. In het geestelijke leven tasten we dan als een blinde naar de wand. En de gemeente raakt de weg kwijt in de meest letterlijke zin van het Woord.

Wat moet er dan gebeuren? De opwekking tot het gemeenschappelijk gebed om de verlichting met de Heilige Geest moet meer gaan leven. Anders bestaat de mogelijkheid dat we ook dit onderdeel van de liturgie gaan ervaren als een leeg ritueel.

Niet onderscheidend

Een ander punt van zorg is dat als de prediking niet ontdekkend genoeg is de verkiezing wordt veralgemeniseerd tot een verkiezing in Christus. Dan raken de Persoon en het werk van de Heilige Geest op de achtergrond.

Op de achtergrond speelt de Barthiaanse theologie dan een rol. Daarin is geen ruimte meer voor een onderscheidende prediking. Barths gedachtegoed is onder ons verder doorgedrongen dan wij voor mogelijk hielden en houden. Daarmee verdwijnt dus het onderscheidende element in de prediking, en tegelijkertijd verdwijnt op deze wijze de heerlijkheid van de Heere in de bediening der verzoening. De prediking is daarmee geen bediening van de verzoening meer. We ervaren dit als een afwezig zijn van de ma-

jesteit van God en daarmee als een afwezig zijn van God Zelf.

Niet automatisch

Onder de levende verkondiging zal het vertroostende en bemoedigende element in de prediking op een soevereine wijze door God Zelf worden ingevuld (vgl. Ps. 68:10: ‘Gij hebt zeer milde regen doen druipen, o God; en Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als zij mat was geworden’). De ervaring leert dat onder een dode prediking niemand meer wordt vertroost en bemoedigd. Een levende prediking met vertroosting en bemoediging is geen zaak die wij in eigen macht kunnen realiseren. Integendeel, het dof en dof automatisch herhalen van bemoedigingen en vertroostende woorden werkt geestdodend en bewerkt het tegenovergestelde van dat wat men beoogt. Troost en bemoediging zijn nooit voorspelbaar, maar verrassend (vgl. Ps. 72:6: ‘Hij zal nederdalen als een regen op het nagras, als de druppels die de aarde bevochtigen’). De Heere valt niet na te rekenen, alleen te bewonderen en te aanbidden in Zijn werking. Als wij, gezien onze situatie en omstandigheden, niets hebben te verwachten, kan de Heere juist in ruime mate voorzien in versterking. Niet mondjesmaat, maar mild en overvloedig (vgl. Ps. 84:7: ‘ook zal de regen hen gans rijkelijk overdekken’).

Alleen in een werkelijke bekering wordt door de Heere in de verkondiging plaatsgemaakt voor een overvloedige vertroosting (vgl. Hos. 6:3: ‘en Hij zal tot ons komen als een regen, als de late regen en vroege regen van het land’). Juist als we deze niet verwachten of niet meer verwachten, komt Hij. God breekt dan in de prediking door ieder verwachtingspatroon heen.

Geen Arminius

Lijdelijkheid en activisme – als elkaars spiegelbeelden – zijn daarbij uit den boze en sterven een genadige dood aan het kruis van Christus. Met behulp van Arminius en zijn keuze voor de vrije wil krijgen wij onze vingers niet achter de verhouding lijdelijkheid-activisme, omdat aan het kruis Gods hand over ons uitgestrekt is in de enige troost, beide in leven en in sterven. De ervaring leert dat we vaak te snel onze mond voorbij spreken. Soms spreken wij al als God Zijn mond nog niet heeft opengedaan.

Biblicisme sluit de Bijbel als Woord van God. Want als de ene Bijbeltekst aan de andere wordt geregen is het geestelijk verband zoek.

Anderzijds – in tegenstelling tot wat het biblicisme zegt – als in de prediking de voortdurende afhankelijkheid van God niet verwoord wordt, verandert het ‘land der belofte’ in een landje van belofte. We hebben het dan goed zonder God. Wanneer wij gaan

invullen wat de Heere niet vervult vanuit Zijn beloften, verwerkelijk zich daar de hedendaagse binnenkerkelijke ontkerstening. De ervaring leert, dat we dit pas zien als het te laat is. Op de akker van de gemeente is daarbij zowel de vroege als de late regen noodzakelijk voor verantwoorde akkerbouw (vgl. Jak. 5:7: ‘Zo zijt dan lankmoedig, broeders, tot de toekomst des Heeren. Zie, de landman verwacht de kostelijke vrucht van het land, lankmoedig zijnde over dezelve, totdat het de vroege en spade regen zal hebben ontvangen’).

Samenvatting

Samenvattend, als in de prediking de werking van Gods Geest ontbreekt, is de prediking dood en sterft een gemeente. Woorden rijgen zich aaneen, de ware liefde ontbreekt, er ontstaat een leegte. De bediening van de verzoening doorstraalt de prediking en theologie niet meer. Voor de uitverkiezing en onderscheidende prediking is dan geen plaats meer. De band met Christus staat onder grote druk. En zonder ervaring is er geen leven.

Het is zorgelijk gesteld met grote delen van de kerk. Er is een herleving nodig. Die kan er alleen komen als we persoonlijk weten van een door God gewerkte uittocht uit Egypte. De verzoening door voldoening moet weer centraal komen te staan.